

11. **Ускова Т. В.** Управление устойчивым развитием региона : монография / Т. В. Ускова. – Вологда : ИСЭРТ РАН, 2009. – 355 с.

List of references

1. **Valovyyi** vnutrenniy produkt Ukrainyi : analiticheskaya spravka Ministerstva dohodov i sborov Ukrainyi. – Rezhym dostupa : index.minfin.com.ua/index/gdp.

2. **Indeksy** promyslovoi produktsii za osnovnymy vydamy diialnosti za 2003 – 2012 roky : zvit Holovnoho upravlinnia statystyky u Dnipropetrovskii oblasti. – Rezhym dostupu : www.dnestrstat.gov.ua/statinfo/p/2013/p5.htm.

3. **Kapitalni** investytsii za vydamy ekonomichnoi diialnosti za 2013 rik : analitychna dovidka Holovnoho upravlinnia statystyky Ukrainy. – Rezhym dostupu : www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2013.htm.

4. **Kapitalni** investytsii za dzherelamy finansuvannia za sichen – hruden 2013 roku. – Rezhym dostupu : www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2013/ibd/kindj/infin_u/infin04_13u.htm.

5. **Kompleksna** stratehiia rozvytku Dnipropetrovskoi oblasti na period do 2015 roku. – Rezhym dostupu : profapk.dp.ua/docs/2011.05.31.pdf.

6. **Metalurhiine** vyrobnytstvo ta vyrobnytstvo hotovykh metalevykh vyrobiv – osnovnyi vyd promyslovoi diialnosti oblasti : zvit Holovnoho upravlinnia statystyky u Dnipropetrovskii oblasti vid 5 lyp. 2013 r. № 04–13/2024. – Rezhym dostupu : www.dnestrstat.gov.ua/pres_vipuski/2013/07/8_07_13/METAL_PRESS.pdf.

7. **Osnovni** pokaznyky sotsialno-ekonomichnoho rozvytku Ukrainy : analitychna dovidka Holovnoho upravlinnia statystyky Ukrainy. – Rezhym dostupu : www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2013/mp/op/op_u/op1213_u.htm.

8. **Rentabelnist** operatsiinoi diialnosti pidpriemstv Dnipropetrovskoi oblasti za vydamy ekonomichnoi diialnosti. – Rezhym dostupu : www.dnestrstat.gov.ua/statinfo/f/2012_1/f6_k03.htm.

9. **Rynok** pratsi u I pivrichchi 2013 roku : dopovid Derzhavnoi sluzhby statystyky Ukrainy vid 17 zhovt. 2013 r. № 09.2-26/323. – К. : DSSU, 2013. – 27 s.

10. **Srednyaya** zarplata po Ukraine / M-vo finansov Ukrainyi. – Rezhym dostupa : index.minfin.com.ua/index/average.

11. **Ускова Т. В.** Управление устойчивым развитием региона : монография / Т. В. Ускова. – Вологда : ISERT РАН, 2009. – 355 с.

Надійшла до редколегії 18.03.14

УДК 351.83

Олена МИХАЙЛЕНКО

Національна академія державного управління
при Президентові України

Дніпропетровський регіональний інститут державного управління

ВІДРОДЖЕННЯ СІМЕЙНИХ ЦІННОСТЕЙ ЯК ВАЖЛИВИЙ НАПРЯМ ДЕРЖАВНОЇ СІМЕЙНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ

Аналізуються результати соціологічних опитувань стосовно сімейних цінностей сучасної української родини. З'ясовуються пріоритети та напрями державної сімейної політики щодо відродження та збереження сімейних цінностей в Україні; пропонуються рекомендації органам державної влади щодо вдосконалення управлінської діяльності у сфері сімейної політики.

Ключові слова: сімейні цінності, ціннісні орієнтації, соціологічні опитування, державна сімейна політика.

Елена Михайленко. Возрождение семейных ценностей как важное направление государственной семейной политики Украины

Анализируются результаты социологических опросов относительно семейных ценностей современной украинской семьи. Определяются приоритеты и направления государственной семейной политики по возрождению и сохранению семейных ценностей в Украине; предлагаются рекомендации органам государственной власти по совершенствованию управленческой деятельности в сфере семейной политики.

Ключевые слова: семейные ценности, ценностные ориентации, социологические опросы, государственная семейная политика.

Olena Mykhaylenko. Revival of family values as an important element of the State Family Policy of Ukraine

The results of sociological surveys about family values of the contemporary Ukrainian family are analyzed. The priorities and directions of the state family policy on revival and preservation of the family values in Ukraine elucidated. The recommendations for public authorities to improve of the administrative activity in the field of family policy offered.

Key words: family values, value orientations, sociological surveys, state family policy.

Основними напрямками державної сімейної політики в Україні є формування у свідомості людей розуміння важливості ролі сім'ї в житті суспільства; сприяння відродженню традиційно міцної, працьовитої, економічно спроможної сім'ї; пропагування і забезпечення наступності поколінь [1].

Сім'я, сімейні цінності визначають здоров'я і соціальне

благополуччя сучасного суспільства. Від змісту сімейних цінностей багато в чому залежить благополуччя людини, її комфорт, психічне здоров'я. Суспільство і держава зацікавлені в міцній, духовно й морально здоровій сім'ї, адже здоров'я підростаючого покоління – це здоров'я нації. Відсутність повноцінного сімейного виховання не може бути повною мірою компенсовано будь-якими навчальними або виховними закладами.

Науковий інтерес до сімейних цінностей обумовлений і тим, що основною функцією сім'ї є народження і виховання дітей. Від успішного виконання репродуктивної та соціалізуючої функції сім'ї залежить не тільки демографічна ситуація в нашому суспільстві, але і його розвиток у цілому. Саме тому дослідження цінностей сучасної родини дають змогу будувати державну політику в такий спосіб, щоб вона найбільшою мірою відповідала потребам української сім'ї.

Сімейні цінності досліджувались у сфері психології, педагогіки, соціології. Так, проблемою формування сімейних цінностей займалися А. І. Антонов, Т. М. Афанасьева, І. В. Бестужев-Лада, А. Г. Вишневський, А. Г. Волков, Ю. А. Гаспарян, Г. І. Герасимович, М. І. Губанов, Т. О. Гурко, С. В. Дармодехін, В. В. Єлізаров, О. М. Здравомислова, Г. І. Клімантова, І. С. Кон, В. Т. Лісовський, В. М. Медков, Д. В. Медкова, Б. Р. Псавко, Б. Рассел, Н. М. Рімашевська, Ю. Б. Рюриків, В. О. Сисенко, П. Я. Старожицька, Г. І. Царегородцев, А. Г. Шмельов та ін.

Питання підготовки молоді до шлюбу, формування позитивного ставлення до сім'ї розглянуті в працях В. Т. Лісовського, М. С. Мацковського, В. О. Сисенка, А. Г. Харчева. Роль спеціальної освіти і виховання у формуванні сімейних цінностей описана в працях А. Б. Добровіч, І. С. Кона, Б. Р. Псавка. Значення батьківської сім'ї у формуванні сімейних цінностей висвітлює Ю. А. Гаспарян. Зміна ціннісних орієнтацій у молоді, у тому числі й у сфері шлюбно-сімейних відносин в умовах суспільних трансформацій, висвітлюється в працях О. А. Кльоцина, О. В. Петрова, Г. Л. Сафарова.

Незважаючи на досить велику кількість наукових робіт, присвячених сімейним цінностям, зазначені питання досліджуються переважно в рамках соціології, педагогіки, психології і залишаються поза увагою науковців з державного управління.

Мета дослідження – на підставі результатів соціологічних опитувань визначити цінності сучасної української родини; з'ясувати пріоритети та напрями державної сімейної політики щодо відродження та збереження сімейних цінностей в Україні та запропонувати конкретні рекомендації органам державної влади

щодо вдосконалення управлінської діяльності у сфері сімейної політики.

Особливістю сім'ї як форми соціальної організації є особливі духовні відносини, властиві тільки для приватного життя родини. Саме в родині кінцевою метою всіх процесів є виховання особистості, набуття індивідуального морального стрижня, морально-етичне становлення індивіда. Сім'я формує духовну сферу людини, розвиває його чесноти, залучає до світу культури.

Цінності сім'ї залишаються неповторними й унікальними, незамінними жодними іншими цінностями. Культура людей неможливо без сім'ї, любові, дітей, подружніх і родинних відносин. Учені констатують, що в сучасному світі, у тому числі в Україні, очевидна криза цінностей, а звідси – залежність людини від примх економіки. Вигода стає основним двигуном суспільства. Зростає кількість людей, які всіма можливими способами намагаються заповнити існуючий вакуум, придушити в собі відчуття безглуздості власного життя, яке виникає, зокрема, і через розмивання сімейних цінностей.

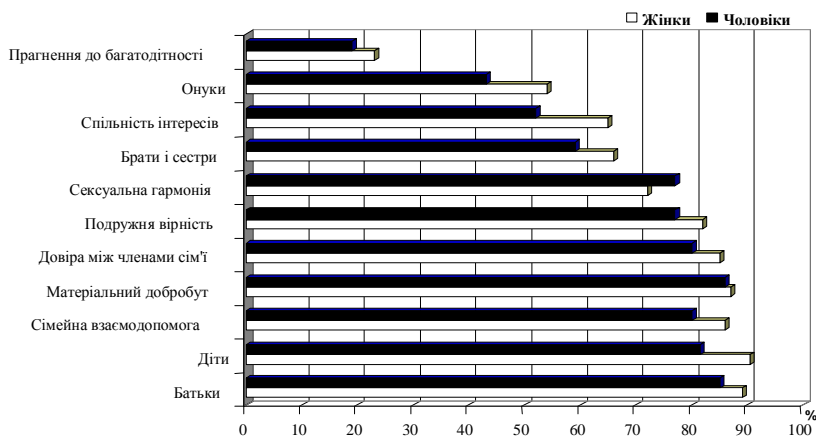
У сімейній психології виділяють такі основні цінності сім'ї: цінності, що задовольняють потребу в батьківстві/материнстві; цінності, пов'язані із задоволенням потреби в любові й визнанні; цінності, що задовольняють фізіологічні потреби (сексуально-інтимні відносини подружжя); цінності, пов'язані із самоствердженням особистості серед найближчого оточення; цінності, що дозволяють відчувати відносно стабільність і захищеність; цінності, що задовольняють потребу в спілкуванні і розширюють його коло; цінності, що дають можливість задовольняти прагматичні потреби.

Дослідниця Д. В. Медкова розглядає сімейні цінності як «позитивні і негативні показники значущості об'єктів, які належать до заснованої на єдиній спільній діяльності людей, пов'язаних узами шлюбу – батьківства – споріднення, у зв'язку із залученням цих об'єктів у сферу людської життєдіяльності, людськими інтересами, потребами, соціальними відносинами» [3] (переклад наш. – О. М.). Це є найбільш точним та поширеним на сьогоднішній день поясненням поняття «сімейні цінності» і влучним з огляду на основні дослідні підходи до оцінки процесів, що відбуваються у сфері шлюбно-сімейних відносин.

Так, у концепції кризи сім'ї (фамілістична парадигма), яка аналізує трансформації соціальних цінностей і пріоритетів, що продукують різного роду ризики й загрози, прогнозується руйнування самого інституту сім'ї (А. І. Антонов, Б. Бергер, Д. Бланкен-Хорн, Дж. Девіс, А. Карлсон, В. М. Медков, П. Морган).

Прихильники модернізаційної концепції (А. Г. Вишневецький, А. Г. Волков, С. І. Голод) вважають, що перехід від традиційної до сучасної сім'ї, плюралізм форм шлюбу й сімейних структур не повинні інтерпретуватися лише як відхилення від норми. Скоріше це свідчить про істотні й незворотні еволюційні зміни в самому інституті сім'ї, зумовлені загальносоціальними змінами. Тобто модернізація суспільства спричиняє й трансформацію окремих його інститутів.

Українці за довгі віки сформували такі сімейні цінності, якими, поза всяким сумнівом, можна пишатися: подружня вірність; піклування про дітей та батьків; пошана до предків; взаємна любов і повага між батьками; злагода та довір'я між членами родини; відповідальність кожного за інших членів сім'ї; здоровий спосіб життя; дотримання прадавніх народних звичаїв, збереження традицій; гостинність; багатодітність тощо (рисунок). Але зміна соціального устрою в суспільстві неминуче веде до зміни всієї усталеної системи цінностей. І родина не є винятком.

Ставлення респондентів до найважливіших сімейних цінностей

Результати багаторічних соціологічних досліджень свідчать: радикальні зміни соціально-економічних умов і соціокультурних орієнтирів, що відбуваються останнім часом у нашій країні, вносять певні зміни як у структуру ціннісних орієнтацій населення, так і в зміст шлюбно-сімейних настанов. Так, у структурі ціннісних орієнтацій протягом багатьох років домінуюче місце займали цінності психологічного характеру: спілкування, любов, сім'я.

Результати досліджень останнього десятиліття показують, що цінності економічного характеру, орієнтації на високі життєві стандарти та індивідуальне благополуччя починають займати пріоритетне місце в структурі ціннісних орієнтацій, поступово витісняючи цінності психологічного порядку.

Позитивним моментом є усвідомлення переважною більшістю респондентів цінності дітей, що підтверджується як відповідями на питання «Наскільки важливими для Вас є діти?» (89,4 % опитуваних відповіли «дуже важливі» та «скоріше, важливі»), так і незначною часткою тих, хто вважає, що в сучасній сім'ї не повинно бути дітей (1,2 %) [7].

Найсуттєвішою рисою змін у шлюбно-сімейних відносинах у сучасному світі є плюралізація форм сімейного життя, різноманітність форм сімейних об'єднань і шлюбних стосунків. В Україні, як і в інших країнах, нетрадиційні форми шлюбних стосунків, насамперед незареєстрований шлюб, стають звичною формою організації сімейного життя, що є наслідком складних процесів трансформації шлюбно-сімейних відносин, а також зменшення державної регламентації особистого життя. Незареєстрований шлюб не розглядається суспільством як аномальне явище.

В Україні понад 75 % респондентів, тобто переважна більшість населення, вважає, що незареєстрований шлюб може бути позитивним явищем, але тільки за певних умов: якщо це спільне рішення обох партнерів (37 % опитаних), попередній етап перед офіційним шлюбом (22 %), можливість для співжиття, коли в родині ще немає спільних дітей (13 %). У цілому суспільство України не відкидає можливості жити в незареєстрованому шлюбі, але ставиться до такої форми сімейних відносин доволі обережно. Відверто віддають перевагу незареєстрованим шлюбам тільки 4 % опитаних, решта або відразу реєструє шлюб (понад 50 %), або обирає форму незареєстрованого шлюбу як певний випробувальний етап перед одруженням [8]. Це свідчить про те, що більшість молодих громадян свідомо налаштовані відразу на зареєстрований шлюб, отже, вони готові брати на себе відповідальність за збереження сімейних цінностей та спільне виховання дітей.

За підтримки Міністерства соціальної політики України в рамках соціальної програми «Скажімо «ні» домашньому насильству» Благодійним фондом «Сім'я» та компанією «Avon» уперше досліджено ставлення українців до сімейних цінностей (презентація Всеукраїнського опитування українців «Фактори сімейного щастя» відбулася 13 червня 2013 р.) [1]. Мотивом дослідження стали офіційні дані розлучень. Так, за інформацією

Державної служби статистики України, за роки незалежності зафіксовано понад 55 % розлучень від кількості одружень за аналогічний період. У 2012 р. розлучилось 62 % пар [4]. З них найбільше розлучень серед молодих сімей, які перебували у шлюбі від 3 місяців до 1,5 року.

За оцінками регіональних соціальних служб, в Україні більше ніж 1,2 млн сімей перебувають у складних життєвих обставинах (у тому числі через домашнє насильство, сварки). Тож експерти мали на меті виявити факти, що сприяють міцним відносинам подружжя та дослідити причини нещасливих шлюбів. В опитуванні брали участь 1 256 пар із п'яти міст країни: Львів, Київ, Конотоп, Донецьк, Севастополь. Серед пар були як розлучені, так і одружені, при цьому останні були умовно поділені на три групи за «рівнем щастя»: «нещасливі», «середні» і «щасливі».

Згідно з висновками соціологічного дослідження, потребу в знаннях відчувають як ті українці, у кого стосунки складаються нещасливо, так і ті, у кого щасливо. Пари зазначають необхідність спеціальних дисциплін у закладах освіти (школах, ВНЗ) та центрах сімейної консультації. На різних етапах необхідна різна інформація:

- неодруженим молодим людям: розуміння, що являє собою шлюб і що вимагається від кожного (знайомство, мотиви, складні ситуації), що об'єднує, як не допускати конфлікти та виходити з них;

- одруженим, в яких є почуття і намір зберегти родину, але виникають складнощі в подружньому житті: усвідомлення роботи над собою, налагодження стосунків, шляхи виходу з конфліктів;

- батькам та дітям: розуміння різниці між допомогою і втручанням у життя дітей.

Протягом тривалого часу дослідники акцентували увагу на окремих аспектах життєдіяльності сім'ї: трансформація сучасної сім'ї, критерії визначення молодої сім'ї та її основні проблеми, мотиви вступу в шлюб, сумісність подружжя, сімейний бюджет, ведення господарства, демографічна поведінка, житлові питання, проблеми стабільності і стійкості шлюбу. У даний час дослідники дійшли висновку: багато проблем сучасної сім'ї походять від невміння молодих людей вибудовувати відносини в шлюбі, причому не лише між подружжям, а й між іншими родичами. Це відбувається через низький рівень знань з питань сімейної конфліктології та через відсутність належних настанов на сім'ю і шлюб.

Зміна ситуації можлива лише з появою покоління людей, для яких збереження здоров'я, сім'ї, народження здорових дітей стане основною життєвою цінністю. Від того, як людина в молодому віці вирішить проблему шлюбу і сім'ї, залежить увесь її життєвий шлях,

душевний і духовний стан та розвиток. Знання, які набувають молоді люди в процесі взаємин один з одним, не ведуть автоматично до мудрості та моральності, для цього необхідні життєвий досвід, роздуми і час. Щоб виховати в собі батьків, необхідно формувати в собі особистість, мати високий духовно-моральний потенціал, потребу в духовному саморозвитку, щоб передати любов дитині.

Питання збереження сімейних цінностей, виховання в дітей та молоді поваги до батьків і шлюбу є найбільш пріоритетними, як для громадськості, так і для уряду України. Зокрема, 15 травня 2013 р. Кабінет Міністрів України затвердив Державну цільову соціальну програму підтримки сім'ї до 2016 р., у якій уперше було включено такий важливий напрям, як підготовка людей до життя в шлюбі [5]. У частині інформаційних та роз'яснювальних заходів затверджена Програма підтримки сім'ї передбачає розвиток трьох основних напрямів державної політики. Перший стосується більш активного використання інформаційних інструментів. Для цього передбачено проведення інформаційних кампаній з питань розвитку та підтримки сім'ї, популяризації моделі «доброго батька», протидії насильству тощо. Другий напрям – це реалізація системної підготовки молоді до подружнього життя. З цією метою підліткам і молодим сім'ям надаватимуть комплексні знання про те, що таке сім'я, на яких засадах вона повинна створюватися, про особливості взаємовідносин у сім'ї. Третій – заходи щодо недопущення насильства в сім'ї, для чого будуть запроваджуватися корекційні програми для роботи з кривдниками та агресорами. Цими заходами насамперед будуть охоплені молоді люди груп ризику – випускники інтернатних закладів, які потребують адаптації до самостійного життя, молоді люди, які перебувають у конфлікті із законом, залежні від наркотиків та алкоголю тощо.

Серед інших важливих заходів, передбачених програмою, – створення в регіонах України мережі центрів з підготовки сімей до життя в подружжі. Для реалізації цього пріоритету Міністерством соціальної політики України буде забезпечено:

- розробку та затвердження навчальної програми та методики з підготовки до життя в шлюбі;

- навчання спеціалістів, які будуть готувати молодь до подружнього життя;

- упровадження програм підготовки молодих пар у регіонах.

На виконання Постанови Верховної Ради України «Про рекомендації парламентських слухань на тему „Інститут сім'ї в Україні: стан, проблеми та шляхи вирішення”», для підготовки учнівської молоді до майбутнього подружнього життя у 2012 р. розроблено програму «Сімейні цінності». Програма схвалена для

використання в загальноосвітніх навчальних закладах та реалізується за рахунок варіативної складової навчальних планів загальноосвітньої школи.

Завдання підготовки юнаків та дівчат до сімейних відносин – допомогти їм усвідомити сімейні цінності, сформувати особистісну мотивацію сімейної поведінки. Адже усвідомлення цінностей породжує ціннісні уявлення, а на основі ціннісних уявлень створюються ціннісні орієнтації, які, у свою чергу, і являють собою усвідомлювану частину системи особистісних смислів.

Кілька років тому основними проблемами українських сімей вважалися питання забезпечення житлом, працевлаштування, низького матеріального становища. У 2013 р. головною проблемою названа проблема втрати сімейних цінностей. Так, 8 жовтня 2013 р. на Всеукраїнському форумі сім'ї близько 500 депутатів усіх рівнів, державних та громадських діячів, лідерів церков та конфесій, науковців, педагогів, представників ЗМІ та громадськості підтримали прагнення українців жити, сповідуючи загальнолюдські цінності. На першому Всеукраїнському форумі на захист сімейних цінностей було ініційовано створення постійно діючого координаційного центру просімейних організацій, який опікуватиметься розробкою та впровадженням ефективного сімейного законодавства, запровадженням дієвої державної політики, яка дозволить відстоювати сімейні цінності в правовому полі та в громадських процесах.

Проблема нівелювання сімейних цінностей та занепаду моралі в Україні об'єднала тих, хто є авторитетом у громадянському суспільстві. Представники державних інституцій, відомі громадські, культурні, релігійні діячі, журналісти, науковці, члени громадських організацій зібралися 20 грудня 2013 р. на Всеукраїнський круглий стіл «Збереження традиційних сімейних цінностей в Україні» з метою об'єднання зусиль у напрямі збереження сімейних цінностей в Україні та вироблення чіткого плану щодо співпраці.

Сім'я завжди була і є однією з найважливіших і невід'ємних цінностей у житті людини. Останнім часом життєві пріоритети змінюються, у тому числі й сімейні цінності. Ці зміни одні вчені називають кризою сімейних цінностей, інші трансформацією інституту сім'ї, але очевидно, що відбувається пристосування сім'ї до нових умов і загострюється суперечність між сімейними й позасімейними цінностями.

У цих умовах виникла необхідність у консолідації зусиль суспільства й держави щодо постійного провадження сімейної політики – з відродження рівноправного становища інституту сім'ї серед усіх соціальних інститутів, соціального заохочення

материнства і батьківства, сім'ї з обома батьками та кількома дітьми.

Сьогодні необхідно формувати в молоді належне уявлення про сім'ю, не тільки підвищувати рівень знань, а й виховувати позитивне ставлення до сімейних цінностей, готовність вирішувати проблеми молоді сім'ї. Цінності сім'ї необхідно формувати ще в батьківській родині, а потім у школі та інших освітніх установах, у молодіжних організаціях і трудових колективах. До проблем сучасної сім'ї необхідно привернути увагу засобів масової інформації. Особливо важливе формування громадської думки стосовно підвищення статусу сім'ї, материнства і батьківства, ролі і місця дітей у житті суспільства.

Підготовка молоді до сім'ї – це така ж важлива проблема, як і підготовка до професійної діяльності, адаптація до життя в суспільстві. Функції сім'ї з передачі соціального досвіду молодому поколінню, залученню до знань і культурної спадщини, регулювання соціальної поведінки членів сім'ї через систему поглядів, цінностей і настанов сприяють здійсненню соціального контролю, який сприяє підтриманню стабільності в суспільстві.

На нашу думку, у межах проведення державної сімейної політики України щодо формування сімейних цінностей українського народу доцільно вжити такі заходи:

– удосконалювати механізми взаємодії з громадськими, у тому числі й релігійними організаціями, що дозволяють підняти престиж сім'ї, підвищити виховний вплив сім'ї, посилити її роль у соціалізації підрастаючого покоління;

– передбачати в рамках чинного законодавства необхідний обсяг державних коштів для некомерційних організацій, представників професійних спільнот, зайнятих у соціальній сфері, орієнтованих на пропаганду й розвиток традиційної сім'ї та сімейних цінностей;

– упроваджувати державні та регіональні проекти й конкурси, що пропагують традиційний сімейний уклад, зв'язок поколінь;

– забезпечувати підготовку та перепідготовку фахівців, до посадових обов'язків яких належить робота з батьками з використанням найбільш прийнятних методичних розробок;

– провадити політику поширення моральних сімейних цінностей через ЗМІ, у тому числі сформувати державне замовлення на проведення кампанії соціальної реклами, спрямованої на пропаганду й роз'яснення традиційних сімейних цінностей, переваг усвідомленого батьківства, підвищення ролі сім'ї у вихованні громадянина;

– надавати інформаційну підтримку громадським об'єднанням, які здійснюють соціально значущу діяльність та реалізують соціальні програми у сфері сімейної політики;

– сприяти інформаційній доступності найбільш адаптованих програм і методик з освіти батьків, підвищення їх батьківської компетенції, виховання, розвитку й освіти дитини.

У подальших роботах планується здійснити детальний аналіз ефективності заходів, що здійснювалися державними органами в межах проведення державної сімейної політики України щодо формування сімейних цінностей українського народу.

Список використаних джерел

1. **Всеукраїнське** опитування українців «Фактори сімейного щастя». – Режим доступу : ostanovimnasilie.org.ua/ru/base/aggressor-psychology.
2. **Голод С. И.** Стабильность семьи: социологический и демографический аспекты / С. И. Голод. – Л. : Наука, 1984. – 123 с.
3. **Медкова Д. В.** Семейные ценности как объект социологического анализа / Д. В. Медкова // Ломоносовские чтения 2003 г. Студенты. – Т. 2. – С. 55 – 67.
4. **Населення.** – Режим доступу : www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2007/ds/nas_rik/nas_u/nas_rik_u.html.
5. **Про затвердження** Державної цільової соціальної програми підтримки сім'ї до 2016 р. : Постанова Кабінету Міністрів України від 15 трав. 2013 р. № 341. – Режим доступу : zakon4.rada.gov.ua/laws/show/341-2013-p.
6. **Про концепцію** державної сімейної політики : Постанова Верховної Ради України від 17 верес. 1999 р. № 1063-XIV. – Режим доступу : zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1063-14.
7. **Сім'я** та сімейні відносини в Україні: сучасний стан і тенденції розвитку / Ін-т демографії та соціальних дослідж. НАН України ; Укр. центр соц. реформ ; Фонд народонаселення ООН. – К. : Основа-Принт, 2009. – 248 с.
8. **Шлюб**, сім'я та дитородні орієнтації в Україні : монографія / Ін-т демографії та соц. дослідж. НАН України ; Укр. центр соц. реформ. – К. : АДЕФ-Україна, 2008. – 256 с.

List of referens

1. **Vseukrainske** opytuvannia ukraintziv «Faktory simeinoho shchastia». – Rezhym dostupu : ostanovimnasilie.org.ua/ru/base/aggressor-psychology.
2. **Golod S. I.** Stabilnost semi: sotsiologicheskii i demograficheskii aspekty / S. I. Golod. – L. : Nauka, 1984. – 123 s.
3. **Medkova D. V.** Semeynye tsennosti kak ob'ekt sotsiologicheskogo analiza / D. V. Medkova // Lomonosovskie chteniya 2003 g. Studentyi. – T. 2. – S. 55 – 67.
4. **Naseleniia.** – Rezhym dostupu : www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2007/ds/nas_rik/nas_u/nas_rik_u.html.
5. **Pro zatverdzhennia** Derzhavnoi tsilovoi sotsialnoi prohramy pidtrymky simi do 2016 r. : Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 15 trav. 2013 r. № 341. – Rezhym dostupu : zakon4.rada.gov.ua/laws/show/341-2013-p.
6. **Pro kontseptsiiu** derzhavnoi simeinoi polityky : Postanova Verkhovnoi

Rady Ukrainy vid 17 veres. 1999 r. № 1063-KhIV. – Rezhym dostupu : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1063-14>.

7. **Simia** ta simeini vidnosyny v Ukraini: suchasnyi stan i tendentsii rozvytku / In-t demohrafiï ta sotsialnykh doslidzh. NAN Ukrainy ; Ukr. tsentr sots. reform ; Fond narodonaselennia OON. – K. : Osнова-Prыnt, 2009. – 248 s.

8. **Shliub**, simia ta ditorodni oriientatsii v Ukraini : monohrafiia / In-t demohrafiï ta sots. doslidzh. NAN Ukrainy ; Ukr. tsentr sots. reform. – K. : ADEF-Ukraina, 2008. – 256 s.

Надійшла до редколегії 25.02.14

УДК 314.745.4

Олександр ОВДІН

*Національна академія державного управління
при Президентіві України*

Дніпропетровський регіональний інститут державного управління

МОНІТОРИНГ МІГРАЦІЇ УКРАЇНСЬКИХ ГРОМАДЯН ДО РОСІЙСЬКОЇ ФЕДЕРАЦІЇ В КОНТЕКСТІ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ДЕМОГРАФІЧНИХ ПРОЦЕСІВ

Розглядаються питання визначення кількості українських громадян-мігрантів у Російській Федерації. Аналізуються основні результати переписів населення, поточного обліку та демографічних досліджень. Визначаються розбіжності між даними Державної служби статистики України та Федеральної служби статистики Російської Федерації.

Ключові слова: державне управління, Державна служба статистики України, Федеральна міграційна служба Російської Федерації, громадяни України, міграція, моніторинг, перепис населення, поточна оцінка міграції.

Александр Овдин. Мониторинг миграции украинских граждан в Российскую Федерацию в контексте государственного регулирования демографических процессов

Рассматриваются вопросы определения количества украинских граждан-мигрантов в Российской Федерации. Анализируются основные результаты переписей населения, текущего учета и демографических исследований. Определяются расхождения между данными Государственной службы статистики Украины и Федеральной службы статистики Российской Федерации.

Ключевые слова: государственное управление, Государственная служба статистики Украины, Федеральная миграционная служба Российской Федерации, граждане Украины, миграция, мониторинг, перепись населения, текущая оценка миграции.

© Овдін О. В., 2014